

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 33Dz/9/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 9622200069
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 04. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Potásch
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:9622200069.1

Uznesenie

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a sudcov Mgr. Kristíny Babiakovej a prof. JUDr. PhDr. Petra Potáscha, PhD., v právnej veci disciplinárne obvineného notára JUDr. U. H., so sídlom W. D. B. W. XXXX/XX, F., v konaní o uloženie disciplinárneho opatrenia, o námietke zaujatosti disciplinárne obvineného notára proti sudcovi Mgr. Michalovi Novotnému a prísediacej sudkyňi JUDr. Ľubici Jonekovej v konaní 31D/5/2022, takto

rozhodol:

Sudca disciplinárneho senátu 31D Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Mgr. Michal Novotný **n i e j e v y l ú č e n ý** z vykonávania úkonov disciplinárneho konania v disciplinárnej veci vedenej na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 31D/5/2022 podľa § 4 a § 24 ods. 2 zákona č. 432/2021 Z. z. disciplinárny súdny poriadok.

Prísediaci sudca disciplinárneho senátu 31D Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky JUDr. Ľubica Joneková **j e v y l ú č e n á** z vykonávania úkonov disciplinárneho konania v disciplinárnej veci vedenej na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 31D/5/2022 podľa § 31 ods. 1 Trestný poriadok v spojení s § 4 a § 24 ods. 2 zákona č. 432/2021 Z. z. disciplinárny súdny poriadok.

o d ô v o d n e n i e :

I.

1. Disciplinárne konanie vo veciach sudcov, prokurátorov, súdnych exekútorov je s účinnosťou od 1. decembra 2021 upravené zákonom č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov [disciplinárny súdny poriadok (ďalej len ako „DSP“)].

2. Na návrh ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky z 11.03.2022, č. 08176/2022/152 - DK prebieha disciplinárne konanie proti disciplinárne obvinenému notárovi JUDr. U. H.. Podľa rozvrhu práce NSS SR na kalendárny rok 2022 bola vec elektronickou podateľňou NSS SR pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom pridelená na prejednanie a rozhodnutie do súdneho oddelenia 31D, v zložení riadiaci predseda disciplinárneho senátu JUDr. Zdenka Reisenauerová, sudcovia Mgr. Michal Novotný a prof. JUDr. Juraj Vačok, PhD., prísediace sudkyne JUDr. Eva Imrišová a JUDr. Ľubica Joneková.

3. Senátu 31D bola dňa 21.04.2022 podľa § 24 ods. 1 DSP predložená námietka zaujatosti disciplinárne obvineného notára proti sudcovi senátu 31D Mgr. Michalovi Novotnému a prísediacej sudkyňi JUDr. Ľubici Jonekovej.

4. Disciplinárne obvinený námietku zaujatosti vo vzťahu k Mgr. Michalovi Novotnému odôvodnil tým, že tento od 01.06.2020 zastával funkciu štátneho tajomníka Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej ako „ministerstvo“ alebo „orgán dohľadu“), pričom disciplinárny návrh v jeho veci podala ministerka spravodlivosti. Poukázal na kreačný proces, resp. proces obsadzovania funkcie štátneho tajomníka a osobitne akcentoval skutočnosť, že Mgr. Michala Novotného do funkcie štátneho tajomníka navrhla ministerka spravodlivosti.

5. Od tejto skutočnosti disciplinárne obvinený odvodil, že Mgr. Michal Novotný a ministerka spravodlivosti sú osoby názorovo blízke, resp. predpokladá existenciu lojálnosti Mgr. Michala Novotného vo vzťahu k ministerke spravodlivosti („...a je prirodzené, že minister navrhne za štátneho tajomníka osobu názorovo a lojálne blízku“).

6. Poukázal na to, že skutkovo je vo veci samej obvinený z toho, že ako notár nepožičal ministerstvu notársky spis, o ktorý ho ministerstvo požiadalo pri výkone dohľadu nad činnosťou notárov. Neposkytnutie spisu disciplinárne obvinený odôvodnil tým, že podľa - v rozhodnom čase účinného znenia zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) - ďalej ako „Notársky poriadok“ - mal notár povinnosť poskytnúť orgánu dohľadu spis na „odôvodnenú žiadosť“, avšak sporná žiadosť ministerstva - podľa názoru disciplinárne obvineného - toto kritérium nespĺňala. V námietke zaujatosti ďalej uviedol, že vo svojej podstate išlo o interpretačný problém, keď disciplinárne obvinený nesúhlasil s výkladom ministerstva, podľa ktorého ministerstvo nie je povinné žiadosť odôvodňovať, resp. že ako dôvod by malo postačovať to, že ide o orgán oprávnený vykonávať dohľad nad činnosťou notárov.

7. Disciplinárny obvinený tvrdí, že zákonom č. 68/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, došlo k novelizácii Notárskeho poriadku, a to tak, že žiadosť ministerstva ako oprávneného orgánu (orgánu dohľadu) o zapožičanie spisu už nemusí byť odôvodnená, t.j. z príslušnej právnej normy došlo k vypusteniu slova „odôvodnená“. Táto zmena pritom bola realizovaná v čase, keď bol Mgr. Michal Novotný vo funkcii štátneho tajomníka ministerstva a zároveň išlo o zmenu zákona, ktorá je v gescii tohto ministerstva.

8. Podľa názoru disciplinárne obvineného preto nie je vylúčené, že sudca Mgr. Michal Novotný „má na vec už vytvorený názor z čias pôsobenia na ministerstve spravodlivosti zhodný s navrhovateľom“. Má za to, že na strane namietaného sudcu preto existujú reálne pohnútky, ktoré môžu mať vplyv na jeho objektívne, nestranné a spravodlivé rozhodovanie v predmetnej veci, čo zároveň disciplinárne obvinený vyhodnotil ako dôvodné pochybnosti o nezáujatosti sudcu Mgr. Michala Novotného.

9. Disciplinárne obvinený zároveň poukázal na to, že Mgr. Michal Novotný sa v minulosti vymedzil voči notárom negatívne, keď podal na Ústavný súd Slovenskej republiky návrh týkajúci sa činnosti notárov (ako súdnych komisárov) podľa osobitnej právnej úpravy. Toto podanie má indikovať subjektívny negatívny postoj sudcu Mgr. Michala Novotného k notárom a notárskemu stavu. Vzhľadom na namietaný negatívny postoj sudcu Mgr. Michala Novotného k notárom, má byť podľa disciplinárne obvineného tento vylúčený z konania a rozhodovania v jeho veci. Deklaruje, že je potrebné, aby sa aj navonok javilo, že spravodlivosť je „vykonaná“ (pozn.: teória zdania).

10. K námietke disciplinárneho obvineného sa podaním zo dňa 19.04.2022 vyjadril sudca Mgr. Michal Novotný, ktorý vo svojom vyjadrení uvádza, že disciplinárne obvineného bližšie nepozná, jeho osobná interakcia s ním bola redukovaná na úroveň jedného, resp. dvoch pracovných stretnutí, keď disciplinárne obvinený tvoril súčasť delegácie Notárskej komory Slovenskej republiky na rokovaníach s ministerstvom.

11. Uviedol, že s navrhovateľkou (ministerkou spravodlivosti) nemá bližší vzťah, že pred menovaním do funkcie štátneho tajomníka vládou Slovenskej republiky ju osobne nepoznal. Zároveň poukázal na to, že od začatia výkonu funkcie sudcu na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky neexistuje medzi ministerkou spravodlivosti a ním žiadny hierarchický ani iný vzťah, ktorý by mohol vyvolať objektívne pochybnosti o jeho nestrannosti.

12. V súvislosti s právnym názorom, ktorý má tvoriť súčasť relevantných okolností disciplinárnej veci (t. j. či žiadosť ministerstva ako orgánu dohľadu o zapožičanie notárskeho spisu má byť odôvodnená alebo nie, resp. v akom rozsahu) namietaný sudca poukazuje na to, že vec disciplinárne obvineného vybavoval odbor dohľadu nad právnickými profesiami (ako súčasť sekcie dohľadu), pričom táto sekcia bola podľa Organizačného poriadku ministerstva spravodlivosti (v znení účinnom v čase od 01.07.2020 do 01.08.2021) v priamej riadiacej pôsobnosti ministerky spravodlivosti. Z tohto dôvodu Mgr. Michal Novotný odmieta, že by titulom svojej funkcie štátneho tajomníka mal akýkoľvek vplyv na právne názory, ktoré zastávala sekcia dohľadu pri výkone dohľadu nad činnosťou notárov. Išlo o názory formulované sekciou dohľadu, ktoré podliehali schváleniu priamo ministerkou spravodlivosti.

13. Mgr. Michal Novotný vo svojom vyjadrení ďalej uviedol, že si nie je vedomý toho, že by kedykoľvek (vo všeobecnosti) vyjadril svoj právny názor na právnu otázku výkladu zákonného ustanovenia, ktorého interpretácia je predmetom námietky disciplinárne obvineného, a preto jeho úvahy v tomto smere vníma tak, že sú špekuláciou. V súvislosti s legislatívnou zmenou vykonanou zákonom č. 68/2021 Z. z. Mgr. Michal Novotný uvádza, že vlastná zmena normatívnej právnej úpravy svedčí o tom, že táto bola sporná, a preto bola právna úprava formulovaná jednoznačnejšie. Túto legislatívnu zmenu však nevníma

ako okolnosť, ktorá by mala čokoľvek naznačovať o vzťahu Mgr. Michala Novotného k veci, resp. k disciplinárne obvinenému.

14. K parciálnej námietke disciplinárne obvineného o tom, že negatívne postoje Mgr. Michala Novotného k notárskemu stavu preukazuje aj jeho podanie na ústavný súd, sudca Mgr. Michal Novotný uviedol, že toto podanie realizoval ako sudca Okresného súdu Dunajská Streda v rámci konania v určitej veci (podľa čl. 144 Ústavy SR), a to z dôvodu, že mal pochybnosti o súlade ustanovenia Civilného mimosporového poriadku s čl. 142 ods. 2 Ústavy SR. Dodal, že takýchto návrhov na ústavný súd podal niekoľko.

15. Disciplinárne obvinený vo svojom podaní zo dňa 11.04.2022 namietal aj prísediacu sudkyňu JUDr. Ľubicu Jonekovú (ďalej ako „prísediaca“) v súvislosti s ktorou uviedol, že ako člen senátu Disciplinárnej komisie Notárskej komory Slovenskej republiky vo veci DK 1/08 v minulosti participoval na jej disciplinárnom postihovaní. Uviedol, že rozhodnutím disciplinárneho senátu bola prísediaca uznaná za vinnú z disciplinárneho previnenia, a to konkrétne rozhodnutím - č. DK 1/08-29 zo dňa 26.09.2008. Namietala, že predmetná skutočnosť môže mať vplyv na jej objektívne, nestranné a spravodlivé rozhodovanie v jeho veci.

16. K podanej námietke sa prísediaca vyjadrila podaním zo dňa 20.04.2022. Zo skutkového hľadiska nerozporovala tvrdenia disciplinárne obvineného. Potvrdila, že bola disciplinárne stíhaná, tvrdenia v námietke disciplinárne obvineného nepoprela. Z jej vyjadrenia zároveň vyplýva, že z osobných dôvodov sa proti rozhodnutiu, ktorým bola uznaná za vinnú, neodvolala. Zo subjektívneho hľadiska konštatuje, že emóciu hnevu vo vzťahu k disciplinárne obvinenému neprechováva a zároveň nikoho neobviňuje z prežitého. Osobný kontakt prísediacej a disciplinárne obvineného je obmedzený na sporadické stretnutia na vzdelávacích podujatiach organizovaných Notárskou komorou Slovenskej republiky. V závere svojho vyjadrenia konštatuje, že ak by „...mala vzniknúť pochybnosť o objektívnom, nestrannom a spravodlivom rozhodovaní, rešpektujem vznesenú námietku.“

II.

17. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky podľa § 24 ods. 2 DSP posúdil námietku zaujatosti vznesenú proti sudcovi a prísediacej sudkyňi súdneho oddelenia 31D v konaní o uložení disciplinárneho opatrenia vzhľadom na ich pomer k účastníkom, ako aj k veci.

18. Podľa § 4 DSP, ak tento zákon neustanovuje inak a ak to povaha veci nevyklučuje, na disciplinárne konanie sa primerane použijú ustanovenia Trestného poriadku o základných zásadách trestného konania, o spoločnom konaní, o vylúčení súdu a iných osôb, o obhajcovi, o úkonoch trestného konania, o dokazovaní, o rozhodovaní súdu, o hlavnom pojednávaní, o odvolaní, o dohode o uznaní viny a prijatí trestu, o obnove konania a o trovách trestného konania.

19. Podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý sa podľa § 4 DSP použije aj v disciplinárnom konaní, je z vykonávania úkonov disciplinárneho konania vylúčený okrem iného prísediaci sudca, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k (okrem iného) osobám, ktorých sa úkon priamo týka. Pomerom prísediaceho sudcu k osobám uvedeným v cit. ustanovení sa rozumie jeho vzťah k niektorej z uvedených osôb, ktorý môže vyvolať pochybnosti o nezaujatosti prísediaceho sudcu. Za takýto vzťah treba považovať najmä príbuzenský a rodinný pomer, no okrem toho môže ísť aj o priateľstvo. Pri posudzovaní, či tento pomer zakladá alebo nezakladá pochybnosti o nezaujatosti, nie je rozhodujúce subjektívne presvedčenie prísediaceho sudcu. Podstatné je, či oznámené skutočnosti sú objektívne spôsobilé takéto pochybnosti vyvolať.

20. Podľa § 24 ods. 1 DSP, ak nastanú okolnosti, ktoré môžu zakladať dôvod zaujatosti predsedu disciplinárneho senátu, sudcov disciplinárneho senátu, prísediacich alebo sudcov senátu, ktorý rozhoduje o odvolaní proti disciplinárnemu rozhodnutiu, môže navrhovateľ, disciplinárne obvinený alebo jeho obhajca namietat ich zaujatosť. Námietku zaujatosti je potrebné uplatniť najneskôr do siedmich dní, odkedy sa dotknutý subjekt o dôvodoch zaujatosti dozvedel; na neskôr oznámenú námietku zaujatosti sa neprihliada.

21. Podľa § 24 ods. 2 DSP o námietke zaujatosti a o oznámení predsedu disciplinárneho senátu, sudcu disciplinárneho senátu alebo prísediaceho o ich zaujatosti rozhodne trojčlenný senát najvyššieho správneho súdu určený náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom spravodlivosti do siedmich dní od predloženia veci.

22. Účelom právnej úpravy ustanovenej v citovanej právnej norme § 24 DSP je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu, k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: 1./ k veci (o vzťahu tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor

na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť), 2./ k účastníkom konania (o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu tak pozitívneho alebo negatívneho), 3./ k zástupcom účastníkov konania.

23. Pomer k veci ako okolnosť spochybňujúca nezaujatosť sudcu predpokladá situáciu, keď sudca je právne zainteresovaný na výsledku konania. O pomere k účastníkovi alebo k zástupcovi ako okolnosti vzbudzujúcej pochybnosti o nezaujatosti sudcu možno uvažovať, ak sa zakladá na príbuzenstve, či iných kladných alebo záporných vzťahoch sudcu k účastníkom alebo k ich zástupcom. Zákom predpokladané dôvody podmieňujúce zaujatosť alebo nezaujatosť sudcu na prejednanie a rozhodnutie pridelenej veci musia vyplývať z objektívnych skutočností. Pre vylúčenie sudcu z prejednaní a rozhodnutí veci nepostačujú subjektívne pocity, resp. domnienky účastníka konania, z dôvodu ktorých tvrdí, že má pochybnosti o nezaujatosti sudcu na prejednanie a rozhodnutie veci, (ako aj je nepostačujúci subjektívny názor konajúceho sudcu, že sa cíti byť zaujatý na prejednanie a rozhodnutie mu pridelenej veci).

24. Zaujatosť konkrétneho sudcu v prejednávanej veci musí vyplývať z objektívnych okolností podmieňujúcich jeho vzťah k predmetu konania alebo jeho vzťah k účastníkom tohto konania alebo k ich zástupcom. Povinnosť preukázať okolnosti odôvodňujúce zaujatosť konajúceho sudcu na prejednaní a rozhodnutí mu pridelenej veci spočíva na tom, kto vzniesol námietku zaujatosti. Na druhej strane k záveru o tom, že sudca je vylúčený, nie je potrebné, aby bolo preukázané, že je zaujatý. Na vylúčenie sudcu postačuje, ak možno mať so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom, pochybnosti o jeho nezaujatosti, dôvodnosť ktorých musí však vyplývať z objektívne preukázateľných skutočností.

25. Nestrannosť treba skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, t.j. v danom prípade treba zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade treba zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek pochybnosti v danom smere. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersach v. Belgicko - rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 1. októbra 1982).

26. Existencia nestrannosti musí teda byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, t.j. zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (pozri rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. III. ÚS 16/00).

27. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Nestrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako „absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci.“

28. Za objektívne pritom nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci pristupuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine iura et studio“, teda nezávisle a nestranne.

29. Predpokladom skutočného uplatnenia zásady rovnosti účastníkov v konaní a zaistenia záruk správneho a spravodlivého rozhodnutia je, aby v konaní konal a rozhodoval sudca nezaujatý, ktorý nie je v žiadnom osobnom vzťahu k účastníkom a k ich zástupcom, a ktorý nie je žiadnym spôsobom zainteresovaný na výsledku konania. V súlade s tým sú stanovené ako dôvody vylúčenia sudcu sudcov pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom. Zákon zakladá vylúčenie sudcu existencii určitého dôvodu vymedzeného takými konkrétne označenými a zistenými skutočnosťami, vo svetle ktorých sa javí sudcova nezaujatosť pochybnou. Vylučuje sa tým subjektívny pohľad na vylúčenie sudcu.

30. V tejto súvislosti Najvyšší správny súd Slovenskej republiky poukazuje na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. III. ÚS 47/05, v ktorom ústavný súd vyslovil právny záver, že „obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, to znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci“. Ústavný súd Slovenskej republiky nestrannosť sudcu judikoval aj v ďalších rozhodnutiach (pozri bližšie napr. sp. zn. III. ÚS 71/97, I. ÚS 73/97).

31. V danej súvislosti najvyšší správny súd dáva do pozornosti, že sudca je predstaviteľ súdnej moci. Právomoc súdu sudca vykonáva na nezávislom a nestrannom súde oddelene od iných štátnych orgánov. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom. Podľa § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. zákon o sudcoch v záujme záruky nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný dbať svojím správaním na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. V občianskom živote, pri výkone funkcie sudcu, aj po jeho skončení sa sudca musí zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Z toho vyplýva, že sudca musí byť nielen nestranný, ale sa musí ako nestranný javiť navonok. (§ 2 ods. 1 a 2 zákona o sudcoch).

32. Práve osobitný vzťah sudcu k štátu musí sudcovi umožniť konať a rozhodovať nezávisle a nezaujato vo všetkých veciach, teda aj vo veciach podliehajúcich súdnemu prieskumu. K tomuto postoju čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky výslovne sudcovi priznáva nezávislosť pri výkone jeho funkcie.

33. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len celkom výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo. Z vyššie uvedeného vychádza aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá rozoznáva subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu, zahrňujúce osobné presvedčenie a správanie sudcu vo veci a hľadisko objektívne, založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akýchkoľvek pochybností o zaujatosti sudcu (napr. Saraiva de Carvalho proti Portugalsku, 1994, Gautrin a ďalší proti Francúzsku, 1998). Preto k vylúčeniu sudcov z prejednávania a rozhodovania veci môže dôjsť len vtedy, keď ich vzťah k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom dosiahne takú intenzitu, že nebudú schopní nezávisle a nestranne rozhodovať.

34. Procesne účinnou, t. j. spôsobilou vyvolať konanie, je len taká námietka zaujatosti, ktorá je založená na skutočnostiach týkajúcich sa vzťahu sudcu k prejednávanej veci, teda k veci, z ktorej má byť vylúčený alebo ku konkrétnym osobám, ktoré v nej vystupujú. Procesne úspešnou bude taká námietka potom vtedy, ak sú v nej uvedené skutočnosti, posudzujúc ich subjektívneho i objektívneho hľadiska, preukážu taký pomer sudcu k prejednávanej veci alebo k už uvedeným osobám, ktorý vyvoláva pochybnosti o jeho nezaujatosti. Inak povedané, subjektívny a objektívny test nezaujatosti sudcu sa uplatní (aktivuje) iba pri posudzovaní dôvodov vylúčenia, ktoré sa týkajú prejednávanej veci a v nich vystupujúcich osôb.

II.A K námietke zaujatosti proti sudcovi Mgr. Michalovi Novotnému

35. Z vyššie uvedeného (článok I.) vyplýva, že námietky zaujatosti vznesené disciplinárne obvineným k osobe sudcu Mgr. Michalovi Novotného je možné zhrnúť do nasledovných bodov: a) údajná názorová blízkosť ministerky spravodlivosti (ako navrhovateľky) a Mgr. Michala Novotného (ako zákonného sudcu vo veci) vyplývajúca z toho, že Mgr. Michal Novotný zastával v minulosti funkciu štátneho tajomníka ministerstva spravodlivosti, a to práve v čase, keď bola navrhovateľka zároveň ministerkou spravodlivosti, čo podľa názoru disciplinárne obvineného zakladá aj vzťah lojálnosti medzi týmito osobami, b) údajne už existujúci právny názor Mgr. Michala Novotného na právne inštitúty súvisiace s disciplinárnou vecou a c) údajný subjektívny negatívny postoj Mgr. Michala Novotného vo vzťahu k notárom či samotnému notárskemu stavu.

36. Senát rozhodujúci o podanej námietke disciplinárne obvineného vznesené námietky v celom rozsahu vyhodnotil a dospel k záveru, že ani jedna z nich nie je spôsobilá - tak zo skutkového, ako ani z právneho hľadiska - viesť k záveru o vylúčení Mgr. Michala Novotného z konania a rozhodovania vo veci.

37. Pred skúmaním konkrétnych námietok týkajúcich sa údajného obsahu namietaného vzťahu navrhovateľky a Mgr. Michala Novotného, považuje senát za potrebné uviesť, že navrhovateľka v predmetnom disciplinárnom konaní nevystupuje ako fyzická osoba, ale ako vrcholný reprezentant ústredného orgánu štátnej správy na úseku justície. Jej postavenie ako navrhovateľky v disciplinárnom konaní nie je autonómne, ale - naopak - je inštitucionálne prepojené práve na funkciu, ktorú vykonáva, resp. zastáva. Uvedené je bez ďalšieho podporené tým, že prípadná zmena v osobe ministra spravodlivosti kedykoľvek v budúcnosti bude ex lege viesť k zmene subjektu oprávneného konať aj vo veci disciplinárne obvineného, a to bez potreby realizácie akéhokoľvek osobitného procesného úkonu zo strany disciplinárneho senátu, ktorý vo veci koná. Aj námietky disciplinárne obvineného bolo potom potrebné hodnotiť práve v uvedenom kontexte.

38. Je nesporné, že Mgr. Michal Novotný zastával v minulosti funkciu štátneho tajomníka ministerstva spravodlivosti, a to v čase, keď bola ministerkou spravodlivosti navrhovateľka. Hoci disciplinárne obvinený na tomto skutkovom základe deklaruje akúsi „názorovú blízkosť“ a predpokladá lojálnosť Mgr.

Michala Novotného vo vzťahu k navrhovateľke, neuvádza v tomto zmysle žiadne konkrétne okolnosti, ktoré by tieto prezumpcie disciplinárne obvineného v dostatočnej miere preukazovali alebo aspoň v primeranej kvalitatívnej rovine indikovali.

39. Vlastný proces obsadzovania funkcie štátneho tajomníka (v súlade so všeobecne záväznou právnou úpravou), o ktorý disciplinárne obvinený opiera túto svoju námietku, je argumentáciou abstraktnou a podľa názoru senátu rozhodujúceho vo veci, nepreukazuje, že kedykoľvek v minulosti, príp. v súčasnosti existuje medzi navrhovateľkou a Mgr. Michal Novotným akýkoľvek taký vzťah, ktorý by bol spôsobilý vplývať na rozhodovanie Mgr. Michala Novotného vo veci podaného disciplinárneho návrhu alebo ktorý by bol spôsobilý vyvolať kvalifikované zdanie, že namietaný sudca nebude konať nestranne, resp. nezaujato. Najvyšší správny súd je toho názoru, že pozícia štátneho tajomníka bez ďalších relevantných okolností sama o sebe nemôže byť dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania veci, keďže sama osebe nepreukazuje vzťah sudcu k veci alebo k osobám zúčastneným na konaní a teda objektívny dôvod na pochybnosti o jeho nezaujatosti. K tomu, aby bol v takomto prípade dôvod na vylúčenie sudcu je nevyhnutne nutná existencia ďalších relevantných okolností, ktoré by vzťah sudcu voči disciplinárne obvinenému alebo k veci zmenili natoľko, že by z neho bolo možné vyvodiť legitímne pochybnosti o jeho nestrannosti. Na žiadne takéto okolnosti však disciplinárne obvinený nepoukazuje a takú skutočnosť ani nemal najvyšší správny súd za preukázanú.

40. Z vyššie uvedených dôvodov vyhodnotil senát námietku disciplinárneho obvineného o údajnej názorovej blízkosti, resp. tvrdenej lojálnosti medzi navrhovateľkou a Mgr. Michalom Novotným - ako okolnosti, ktoré by mali byť dôvodom pre vylúčenie namietaného sudcu z konania a rozhodovania vo veci, ako nedôvodné.

41. V ďalšom pristúpil disciplinárny senát ku skúmaniu toho, či je opodstatnený predpoklad disciplinárne obvineného v tom zmysle, že Mgr. Michala Novotného z konania a rozhodovania vo veci diskvalifikujú jeho predchádzajúce právne názory na vec tvoriacu jednu zo zložiek disciplinárneho previnenia. Konkrétne - či a ak áno, akým spôsobom mala byť v rozhodnom čase odôvodnená žiadosť ministerstva spravodlivosti o zapožičanie notárskeho spisu (v rámci výkonu dohľadu nad právnickými profesiami), ktorej žiadosti disciplinárne obvinený nevyhovel.

42. Zo vznesenej námietky zaujatosti sa javí, že podľa názoru disciplinárne obvineného mala byť žiadosť ministerstva o zapožičanie notárskeho spisu riadne odôvodnená, avšak nebola, resp. nepostačuje, ak je takáto žiadosť odôvodnená iba tým, že ministerstvo o zapožičanie notárskeho spisu žiada v súvislosti s výkonom dohľadu nad činnosťou notárov. Podľa názoru disciplinárne obvineného je ministerstvo spravodlivosti opačného názoru a zároveň predpokladá, že tento názor zdieľa aj Mgr. Michal Novotný (titulom jeho predchádzajúceho pôsobenia na ministerstve spravodlivosti), čo by znamenalo, že môžu existovať dôvodné pochybnosti o jeho nezaujatosti.

43. V prvom rade je potrebné poukázať na to, že aj táto argumentácia disciplinárne obvineného sa javí ako abstraktná. Vo svojej námietke zo dňa 11.04.2022 totiž nešpecifikuje žiadny písomný, ústny, príp. iný prejav Mgr. Michala Novotného, v ktorom by sa tento akýmkoľvek spôsobom vyjadril k predmetnej (právnej) otázke.

44. Mgr. Michal Novotný vo vyjadrení k podanej námietke poukázal i na to, že agenda dohľadu nad právnickými povolaniami dokonca nespada do jeho riadiacej pôsobnosti (ako štátneho tajomníka). Z uvedeného potom vyplýva, že spôsob realizácie príslušnej verejnomocenskej činnosti ministerstvom spravodlivosti (výkon dohľadu), resp. organizačným poriadkom upravený režim riadenia činností v rámci tejto agendy, boli realizované mimo kompetenčného rámca Mgr. Michala Novotného, a preto sa tento objektívne ani nemohol podieľať na úkonoch tvoriacich základ podaného disciplinárneho návrhu (žiadosť o zapožičanie notárskeho spisu a ďalšia súvisiaca komunikácia).

45. Za daných okolností potom podľa názoru senátu rozhodujúceho o podanej námietke absentuje aj materiálny základ predpokladu disciplinárne obvineného, ktorý - ako to vyplýva z textu námietky - postojе komunikované či už vo všeobecnej rovine alebo v konkrétnej rovine (vo vzťahu k jeho osobe) zo strany ministerstva spravodlivosti, stotožňuje s názormi Mgr. Michala Novotného. Naviac, robí tak dokonca bez toho, aby v texte námietky poukázal na čo i len jedno konkrétne vyjadrenie namietaného sudcu, ktoré by takýto predpoklad odôvodňovalo.

46. Podľa názoru senátu je nesporné, že ak aj príslušný útvar ministerstva spravodlivosti (sekcia dohľadu) v rámci úkonov vo vzťahu k disciplinárne obvinenému, príp. vo vzťahu k tretím osobám vyslovoval akékoľvek právne názory (bez ohľadu na ich obsah alebo vecnú správnosť), tieto právne názory nie je možné bez ďalšieho považovať za právne názory namietaného sudcu len preto, že boli formulované v čase, keď Mgr. Michal Novotný zastával funkciu štátneho tajomníka na ministerstve spravodlivosti.

47. Nad rozsah skutočností uvedených vyššie je potrebné opätovne poukázať na to, že disciplinárne obvinený v námietke zaujatosti neidentifikoval žiadny verbálny prejav namietaného sudcu, ktorý by ním bol v minulosti vyslovený (na relevantnú právnu otázku), a ktorý by mal odôvodňovať jeho vylúčenie z konania vo veci samej. Navyiac, aj keby tak disciplinárne obvinený urobil, bolo by potrebné skúmať, či išlo o názor vyslovený Mgr. Michalom Novotným v súvislosti s výkonom funkcie (ako štátneho tajomníka) alebo či išlo o vlastný názor namietaného sudcu, ako aj to, čo presne bolo obsahom predmetného vyjadrenia. Práve z dôvodu štrukturálnej výstavby verejnej správy a hierarchického spôsobu jej výkonu je totiž potrebné rozlišovať medzi (právnym) názorom orgánu verejnej správy (ktorý je - v kontexte činnosti tohto orgánu verejnej správy navonok komunikovaný na to oprávneným subjektom) a vlastným (právnym) názorom osoby, ktorá tento postoj komunikuje. Relevantné právne názory pritom môžu, ale nemusia byť v jednotlivých personálnych kapacitách identické. Senát má za to, že aj keby bolo v rámci konania o podanej námietke disciplinárne obvineného preukázané, že namietaný sudca sa už skôr vyjadril k právnym otázkam súvisiacim s vecou, je možné predpokladať, že ani v tomto prípade by neboli splnené podmienky pre jeho vylúčenie (len na základe tejto skutočnosti). Existencia právneho názoru je prirodzenou súčasťou výkonu akejkoľvek právnickej profesie, a preto aj jeho prípadné všeobecné a nekonkrétne komunikovanie navonok, resp. bez kontextu konkrétnej veci, nemôže bez ďalšieho znamenať, že sudca je zaujatý, nie je nestranný, resp. je predpojatý (napr. z dôvodu, že ma iný právny názor ako účastník konania).

48. Zároveň ani skutočnosť, že k zmene v právnej úprave v súvisiacej otázke došlo počas pôsobenia Mgr. Michala Novotného na ministerstve spravodlivosti, nemôže byť sama osebe vnímaná ako okolnosť, ktorá by mala viesť k vylúčeniu namietaného sudcu z konania a rozhodovania vo veci. V uvedenom zmysle považuje senát za kľúčové, že zmena zákona je predmetom zákonodarného procesu, na konci ktorého stojí parlament, ktorý ako jediný je zákonodarným orgánom, a preto nie je možné toto postavenie spájať s postavením navrhovateľa zákona, ktorý o samotnej zmene nerozhoduje. Je nepochybné, že na rozdiel od podzákonných predpisov, ktoré by ministerstvo mohlo vydávať autonómne (v súlade so zákonom), schválenie návrhu zákona presahuje rámec priamej normotvorby ministerstva spravodlivosti.

49. V závere považuje senát za relevantné venovať priestor aj tej časti námietky disciplinárne obvineného, z ktorej vyplýva, že Mgr. Michal Novotný „sa vymedzil voči notárom negatívne“, keď sa v minulosti mal obrátiť na Ústavný súd SR s otázkou týkajúcou sa činnosti notárov ako súdnych komisárov. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že návrh na ústavný súd podal Mgr. Michal Novotný ako sudca (t. j. nie ako fyzická osoba), a to v nadväznosti na vec, o ktorej v danom čase konal a rozhodoval na Okresnom súde Dunajská Streda. Predmetom konania boli otázky ústavnoprávnej povahy, pričom aj keď o návrhu ústavný súd rozhodol tak, že ho odmietol, nie je možné z týchto okolností ustáliť, že by sa Mgr. Michal Novotný vymedzil voči notárom negatívne.

50. Výkon práv a povinností viažuci sa k funkcii sudcu (čl. 144 Ústavy SR) nie je bez ďalšieho možné vnímať ako okolnosť, ktorá by preukazovala (paušálny) negatívny postoj sudcu k prejednávanej veci, resp. k účastníkovi konania, a ktorý by mal odôvodňovať jeho vylúčenie z konania. Ak je zrejmé, že podanie Mgr. Michala Novotného na ústavný súd bolo realizované v nadväznosti na výkon funkcie sudcu, skutočnosť, že sa tento úkon týkal výkonu notárskej činnosti nemôže byť podkladom pre záver, že takýto úkon je prejavom prima facie negatívneho postoja sudcu k notárskemu stavu. Z vyjadrenia Mgr. Michala Novotného k podanej námietke je pritom zrejmé aj to, že takýchto návrhov na ústavný súd podal niekoľko, pričom jeden z nich sa týkal aj Exekučného poriadku (ako primárneho predpisu regulujúceho činnosť iného právnického povolania). Pri výklade ad absurdum by naznačená námietka disciplinárne obvineného mohla znamenať, že sudca, ktorý napr. kontinuálne rozhoduje meritórne spory proti určitému typu subjektov (pričom však dôvody na takéto rozhodovanie právne i skutkovo dané sú), je voči nim zaujatý. V rozsahu námietky disciplinárne obvineného pritom dokonca ani nešlo o rozhodovanie namietaného sudcu vo veci samej, ale o uskutočnenie úkonu podľa čl. 144 Ústavy SR vo vzťahu k ústavnému súdu.

51. V súhrne preto senát dospel k záveru, že všetky parciálne námietky disciplinárne obvineného sú nedôvodné - ako právny základ pre vylúčenie Mgr. Michala Novotného z disciplinárneho konania v predmetnej veci - a preto senát v tejto časti rozhodol výrokom I. tak, ako je to uvedené na titulnej strane tohto uznesenia.

II.B K námietke zaujatosti proti prísediacej sudkyňi JUDr. Ľubici Jonekovej

52. Senát rozhodujúci o podanej námietke v prvom rade sumarizuje, že v posudzovanej veci sa „odsúdený“ má stať sudcom niekoho, kto pôvodne participoval na jeho „odsúdení“. Táto skutočnosť sama osebe je natoľko významná, že sa javí, že postačuje na to, aby bola prísediaca z konania vylúčená.

53. Napriek tomu, že samotná prísediaca vo svojom vyjadrení zo dňa 20.04.2022 poprela, že by pociťovala vo vzťahu k disciplinárne obvinenému hnev, vyjadrenie takéhoto subjektívneho pocitu nemôže byť pre senát rozhodujúci o podanej námietke v kontexte garancií na spravodlivé súdne konanie, postačujúce. Senát pritom nemá možnosť verifikovať, či je takýto subjektívny pocit prísediacej skutočný alebo len deklarovaný, a preto je potrebné, aby vo veci uplatnil taký výklad právnych a skutkových okolností veci, ktoré spĺnia aj kritériá objektívneho testovania nezávislosti, resp. nestrannosti zákonného sudcu v rozhodovanej veci. Ako je uvedené vyššie v tomto odôvodnení, už len samotná skutočnosť, že „odsúdený“ sa stáva sudcom niekoho, kto ho v minulosti „odsúdil“ (uznal vinným z disciplinárneho previnenia), predstavuje podstatné riziko týkajúce sa garancií nezávislosti a nestrannosti takéhoto sudcu/prísediaceho.

54. Navyiac, ako to vyplýva z vyjadrenia prísediacej v tejto veci, proti rozhodnutiu senátu, ktorého členom bol aj disciplinárne obvinený, nepodala opravný prostriedok. Disciplinárne obvinený preto ako člen prvostupňového senátu nielen participoval na „odsúdení“ prísediacej, ale je priamo spoluvtorcom „odsudzujúceho“ rozhodnutia, ktorým bola prísediaca uznaná vinnou, keď po ňom už rozhodnutie odvolacieho disciplinárneho orgánu vydané nebolo. Prvostupňové disciplinárne rozhodnutie sa tak stalo právoplatným bez toho, aby bola jeho zákonnosť, resp. správnosť preskúmaná v odvolacom režime, čo podľa názoru senátu „osobné“ prepojenie prísediacej a disciplinárne obvineného (v tejto veci) - v kontexte prípadných pochybností o nestrannosti a nezaujatosti prísediacej - ešte viac zintenzívňuje.

55. Podľa názoru senátu rozhodujúceho vo veci, ani relatívne dlhý časový úsek medzi právoplatným „odsúdením“ prísediacej a touto vecou, t. j. vecou, v ktorej by aktuálne prísediaca mala rozhodovať o osobe, ktorá bola v minulosti jej „sudcom“, nemôže kvalifikovane negovať dôvodné pochybnosti, ktoré by sa navonok mohli javiť ako reálne existujúce v kontexte nestrannosti/zaujatosti/predpojatosti prísediacej (k tomu pozri napr. - uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 7.12.2011, č. k. I. ÚS 462/2011-22: „Z tohto pohľadu môže mať dokonca určitý význam aj tzv. zdanie (javenie sa) pochybnosti (appearance of bias). Je to inými slovami vyjadrený výstižný výrok ESLP vo veci Delcourt v. Belgicko, 1970, séria A, č. 11, podľa ktorého „spravodlivosť má byť nielenže vykonávaná, ale musí sa aj javiť, že je vykonávaná“ (porovnaj citovanú časť z odôvodnenia uznesenia krajského súdu). Podstatnou je dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať (III. ÚS 16/00).“).

III.

56. Vzhľadom k uvedenému Najvyšší správny súd Slovenskej republiky podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku za primeranej aplikácie ustanovení disciplinárneho súdneho poriadku rozhodol tak, že vec prejednávajúci sudca Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Mgr. Michal Novotný nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod spisovou značkou 31D/5/2022 a vec prejednávajúca prísediaca sudkyňa disciplinárneho senátu 31D Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky JUDr. Ľubica Joneková je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod spisovou značkou 31D/5/2022.

57. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.